LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRO
Į S A K Y M A S

DĖL PROFESINIO ORIENTAVIMO VYKDYMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2012 m. liepos 4 d. Nr. V-1090/A1-314
Vilnius

Įgyvendindami Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804) 18 straipsnio 2 dalį, 26 straipsnio 3 dalį ir Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo (Žin., 1997, Nr. 98-2478; 2007, Nr. 43-1627) 8 straipsnį:

1. T v i r t i n a m e Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašą (pridedama).

2. P r i p a ž į s t a m e netekusiu galios Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymą Nr. ISAK-739/A1-116 „Dėl Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 60-2132).

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS GINTARAS STEPONAVIČIUS

SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS DONATAS JANKAUSKAS

_____

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministro ir Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos ir darbo ministro
2012 m. liepos 4 d. įsakymu
Nr. V-1090/A1-314

PROFESINIO ORIENTAVIMO VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato profesinio orientavimo vykdymo bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose ir kitose švietimo įstaigose (išskyrus aukštąsias mokyklas), profesinio orientavimo centruose, darbo biržose ir kitose institucijose tvarką.

2. Profesinio orientavimo tikslas – padėti asmenims sąmoningai rinktis jiems tinkamas švietimo ir užimtumo galimybes, sudaryti sąlygas įgyti karjeros kompetencijų, aktyviai kurti savo karjerą (t. y. visą gyvenimą trunkančią asmeniui ir visuomenei reikšmingų asmens mokymosi, saviraiškos ir darbo patirčių seką). Profesinis orientavimas vykdomas teikiant ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas.

3. Apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804), Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatyme (Žin., 1997, Nr. 98-2478; 2007, Nr. 43-1627), Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatyme (Žin., 2006, Nr. 73-2762; 2009, Nr. 86-3638) vartojamas sąvokas.

4. Profesinis orientavimas vykdomas vadovaujantis šiais principais:

4.1. prieinamumo. Profesinio orientavimo paslaugos teikiamos visiems asmenims, užtikrinant lygias galimybes, įvertinant poreikius ir siekiant išvengti administracinių, finansinių ar kitokių kliūčių;

4.2. nešališkumo, laisvo pasirinkimo ir asmeninės atsakomybės už karjeros sprendimus. Profesinio orientavimo vykdytojai padeda asmeniui pasirinkti ir įgyvendinti geriausias jo karjeros vystymo galimybes ir negali proteguoti savo ar kitų institucijų interesų. Kiekvienas asmuo savarankiškai apsisprendžia dėl asmeninės karjeros perspektyvų, priima su mokymusi ir darbu susijusius sprendimus. Turėdamas laisvę rinktis, asmuo taip pat prisiima atsakomybę už savo pasirinkimus;

4.3. individualizavimo. Profesinis orientavimas vykdomas atsižvelgiant į individualius asmenų poreikius;

4.4. paslaugų kokybės. Profesinio orientavimo vykdytojai atsakingi už aukštą jų teikiamų ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugų kokybę ir profesinio elgesio etikos laikymąsi.

II. PROFESINIO ORIENTAVIMO VYKDYMAS

5. Asmenų ugdymas karjerai, profesinis informavimas ir profesinis konsultavimas švietimo srityje vykdomas laikantis šių pagrindinių nuostatų:

5.1. pagrindinės švietimo įstaigos, teikiančios profesinio orientavimo paslaugas jose besimokantiems mokiniams, yra bendrojo ugdymo mokyklos ir profesinio mokymo įstaigos (toliau – mokykla);

5.2. mokykla turi užtikrinti, kad kiekvienas joje besimokantis mokinys žinotų, kur, kada ir kaip gali gauti ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas;

5.3. švietimo teikėjai, naudodamiesi informacinėmis sistemomis, taip pat tiesiogiai besikreipiantiems asmenims viešai teikia informaciją apie jų teikiamas švietimo galimybes – vykdomas formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, jų pasirinkimo galimybes,

priėmimo sąlygas, mokamas paslaugas, mokytojų kvalifikaciją, svarbiausius pasiekimus ir kitą informaciją;

5.4. neformaliojo švietimo mokyklos padeda jose besimokantiems vaikams ir jaunimui pažinti saviraiškos galimybes, įvairias veiklas ir profesijas, individualias savybes, galinčias turėti įtakos karjerai, ir įgyti karjerai svarbių kompetencijų;

5.5. kitos švietimo įstaigos (pedagoginės psichologinės tarnybos, švietimo pagalbos tarnybos ir kitos) dalyvauja vykdant profesinį orientavimą tiek, kiek tai susiję su šių įstaigų vykdomomis funkcijomis, įvertindamos aktualius asmenų profesinio orientavimo poreikius;

5.6. daugiafunkciai centrai į juos besikreipiantiems asmenims teikia informaciją apie švietimo galimybes;

5.7. nesimokantiems vaikams, taip pat nesimokantiems ir nedirbantiems asmenims (iki 21 metų) profesinio orientavimo paslaugos teikiamos kooperuojant savivaldybių, švietimo, darbo rinkos ir kitų institucijų darbą;

5.8. ugdymas karjerai yra prioritetinė profesinio orientavimo sritis, profesinis informavimas ir profesinis konsultavimas papildo ugdymą karjerai, taip pat padeda asmenims spręsti konkrečius karjeros klausimus;

5.9. mokyklos, vykdydamos mokinių ugdymą karjerai, vadovaujasi švietimo ir mokslo ministro tvirtinamais bendraisiais ugdymo planais ir/arba bendraisiais profesinio mokymo planais, kitais ugdymo turinį reglamentuojančiais dokumentais;

5.10. profesinio orientavimo stebėsena yra vientisa ir integrali valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos dalis;

5.11. lėšų mokinių profesiniam orientavimui mokyklose skiriama iš mokinio krepšelio lėšų ir kitų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšų, rėmėjų ir kitų teisėtų lėšų;

5.12. lėšų nesimokančių vaikų, taip pat nesimokančių ir nedirbančių asmenų (iki 21 metų) profesiniam orientavimui skiriama iš valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšų, rėmėjų ir kitų teisėtų lėšų.

6. Mokykla organizuoja ir užtikrina mokykloje mokinių ugdymą karjerai, profesinį informavimą ir profesinį konsultavimą bei stebėseną:

6.1. vykdydama mokinių ugdymą karjerai atsižvelgdama į mokinių amžiaus tarpsnio ypatumus:

6.1.1. sudaro sąlygas visiems mokiniams įgyti karjeros kompetencijų (žinių, gebėjimų ir nuostatų apie save, mokymosi, saviraiškos ir darbo galimybes, karjeros sprendimų priėmimą, karjeros planavimą, derinimą su kitomis gyvenimo sritimis ir realizavimą);

6.1.2. įgyvendina švietimo ir mokslo ministro tvirtinamą ugdymui karjerai skirtą programą;

6.1.3. organizuoja su ugdymu karjerai suderintas kultūrinę, meninę, pažintinę ir kitas veiklas bei neformalųjį švietimą;

6.2. vykdydama mokinių profesinį informavimą:

6.2.1. sudaro sąlygas mokiniams gauti ir aptarti informaciją apie mokymosi ir darbo galimybes (pasitelkiant informacines sistemas ir kitas priemones – pažintinius vizitus, renginius, ekskursijas, susitikimus su švietimo įstaigų atstovais, darbdaviais ir kitais asmenimis):

6.2.1.1. mokykloje vykdomas programas, mokymo formas, įgyjamas kompetencijas ir kvalifikacijas, mokymosi sąlygas;

6.2.1.2. mokymąsi ir studijas toje pačioje ir aukštesnėje pakopoje, švietimo teikėjus ir jų vykdomas mokymo ir studijų programas, priėmimo taisykles;

6.2.1.3. profesinės veiklos ir užimtumo sritis, darbo rinką ir jos pokyčių prognozes (kvalifikacijų paklausą, atlyginimus);

6.2.2. organizuoja profesinį veiklinimą – veiklas, kuriose mokiniams padedama aktyviai pažinti įvairias užimtumo sritis, profesijų ypatumus ir karjeros galimybes, kaupti darbo patirtį, ugdytis profesinę motyvaciją bei planuoti būsimą karjerą. Šiam tikslui gali būti organizuojamas darbo veiklos stebėjimas bei praktinė veikla įmonėse, įstaigose arba

virtualioje erdvėje, praktinis mokymas, įgytos patirties aptarimas, kita veikla;

6.3. vykdydama mokinių profesinį konsultavimą (individualų ir grupinį):

6.3.1. sudaro mokiniams galimybes pažinti, įvertinti ir aptarti individualias savybes, galinčias turėti įtakos karjerai (mokymuisi įvairiose pakopose, darbui);

6.3.2. padeda spręsti klausimus susijusius su karjeros planavimu – mokymusi (individualaus ugdymo plano arba mokymo plano sudarymas, švietimo teikėjo, mokymosi ar studijų krypties, mokymosi formų rinkimasis) ir profesinės veiklos rinkimusi;

6.3.3. padeda spręsti karjeros problemas, susijusias su socialiniais, sveikatos, psichologiniais ir kitais veiksniais, arba pataria kreiptis į kitus švietimo pagalbos specialistus;

6.3.4. pataria darbo paieškos klausimais mokyklose, vykdančiose profesinio mokymo programas;

6.4. skiria asmenį, kuris vadovauja ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir profesiniam konsultavimui skirtos karjeros specialistų, klasės (-ių) ar grupės (-ių) kuratorių, įvairių dalykų mokytojų, profesijos mokytojų, socialinių pedagogų, mokyklos psichologų ir kitų švietimo pagalbą teikiančių specialistų grupės darbui, koordinuoja ir vykdo susijusias veiklas;

6.5. organizuoja ir vykdo mokinių profesinio orientavimo stebėseną mokykloje;

6.6. profesinio orientavimo procese pasitelkia mokyklos bendruomenę, darbdavius ir jų organizacijas, kitus socialinius partnerius, visuomenines organizacijas, rėmėjus ir kitas suinteresuotas grupes;

6.7. bendradarbiauja su 7 punkte nurodyta institucija ir sudaro sąlygas jos karjeros specialistams teikti profesinio orientavimo paslaugas mokykloje;

6.8. sudaro sąlygas 6.4 punkte išvardytiems asmenims įgyti profesiniam orientavimui vykdyti reikalingų kompetencijų ir tobulinti atitinkamą kvalifikaciją;

6.9. profesiniam orientavimui mokykloje koordinuoti ir atskiroms veikloms vykdyti (individualioms konsultacijoms, mokymams), informavimui skirtai medžiagai ir priemonėms laikyti mokykloje skiria šioms veikloms pritaikytas patalpas;

6.10. pasitelkia švietimo pagalbos ir kitas įstaigas, turinčias tinkamų kompetencijų specialistus, siekdama užtikrinti mokinių poreikius atitinkantį profesinį orientavimą.

7. Švietimo ir mokslo ministerijos įgaliota institucija (toliau – Įgaliota institucija) koordinuoja ir vykdo mokinių profesinį orientavimą visoje šalyje:

7.1. teikia metodinę pagalbą ir konsultacijas mokykloms ir švietimo pagalbos įstaigoms dėl profesinio orientavimo paslaugų teikimo;

7.2. dalyvauja vykdant mokinių profesinio orientavimo stebėseną valstybės lygmeniu: renkant duomenis, atliekant duomenų, rodiklių ir analitinės informacijos poreikių tyrimus, rengiant ir skelbiant duomenų ir rodiklių analizes, apžvalgas, ataskaitas, siūlymus;

7.3. užtikrina šiuolaikiškų profesinio orientavimo metodinių ir informacinių priemonių asmenims iki 21 metų prieinamumą: tiria poreikius ir pasiūlą, esant priemonių trūkumui, inicijuoja jų rengimą (adaptavimą, įgijimą, sukūrimą) ir platinimą, užtikrina išsamios informacijos apie esamas priemones teikimą;

7.4. dalyvauja mokyklų ir švietimo pagalbos įstaigų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo procesuose profesinio orientavimo srityje: tiria kvalifikacijos tobulinimo poreikius ir pasiūlą, esant poreikiui vykdo mokymus, inicijuoja mokymo programų rengimą, atnaujinimą;

7.5. skatina ir koordinuoja profesinio veiklinimo iniciatyvas šalyje;

7.6. organizuoja savo karjeros specialistų darbą, kurie:

7.6.1. bendradarbiaudami su mokyklomis, teikia jose ugdymo karjerai, profesinio konsultavimo ir profesinio informavimo paslaugas mokiniams (paskaitų, konsultacijų ir kitomis formomis) ir konsultacijas mokyklų specialistams dėl profesinio orientavimo organizavimo, prireikus organizuoja šių specialistų mokymus;

7.6.2. teikia profesinio orientavimo paslaugas tiesiogiai į juos besikreipiantiems mokiniams.

8. Švietimo informacinių technologijų centras kartu su Įgaliota institucija ir kitomis įstaigomis užtikrina kokybiškos, sistemingos informacijos apie švietimo galimybes Lietuvoje ir karjeros planavimui skirtų paslaugų ir priemonių teikimą vartotojams Atviroje informavimo, konsultavimo ir orientavimo informacinėje sistemoje (AIKOS), organizuoja ir vykdo profesinio orientavimo stebėsenos sistemos aptarnavimą naudojantis Švietimo valdymo informacinės sistemos galimybėmis.

9. Profesinis orientavimas teritorinėse darbo biržose vykdomas teikiant ieškantiems darbo asmenims profesinio informavimo bei profesinio konsultavimo paslaugas Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Savivaldybės vykdomoji institucija organizuoja ir koordinuoja profesinio orientavimo paslaugų teikimą savivaldybės teritorijoje esančių mokyklų mokiniams ir savivaldybės teritorijoje gyvenantiems nesimokantiems asmenims (iki 21 metų):

10.1. organizuoja ir vykdo mokinių ir nesimokančių asmenų (iki 21 metų) profesinio orientavimo stebėseną savivaldybės teritorijoje: teikia ir analizuoja stebėsenos duomenis. Remdamasi stebėsenos rezultatais inicijuoja profesinio orientavimo tobulinimą;

10.2. konsultuoja savivaldybės švietimo įstaigų ir jos teritorijoje esančių nevalstybinių švietimo įstaigų vadovus, mokytojus, profesinio orientavimo paslaugas teikiančius specialistus, mokyklų bendruomenes profesinio orientavimo paslaugų teikimo klausimais, kurie susiję su savivaldybės vykdomosios institucijos funkcijomis;

10.3. užtikrina profesinį orientavimą ir kitos būtinos švietimo pagalbos teikimą savivaldybės teritorijoje gyvenantiems nesimokantiems vaikams bei jų tėvams (globėjams, rūpintojams), taip pat nesimokantiems ir nedirbantiems asmenimis (iki 21 metų) siekdama sugrąžinti juos į mokyklas arba integruoti į darbo rinką. Šiam darbui pasitelkia savo teritorijoje esančias mokyklas, taip pat – darbo biržas, švietimo pagalbos įstaigas, kitas įstaigas, kitus profesinio orientavimo paslaugų teikėjus;

10.4. skiria profesinio orientavimo koordinatorių savivaldybės teritorijoje, kuris atsako už Aprašo 10 punkte nustatytų veiklų koordinavimą;

10.5. prireikus deleguoja kitoms savivaldybės įstaigoms Aprašo 10.1 ir 10.2 punktuose nustatytų funkcijų vykdymą, taip pat 10.3 punktui įgyvendinti reikalingų veiksmų atlikimą;

10.6. vadovaudamasi Švietimo pagalbos įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijų sąrašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimu Nr. 883 (Žin., 2011, Nr. 92-4384), prireikus inicijuoja profesinio orientavimo centro (-ų) arba švietimo pagalbos tarnybos (-ų) steigimą (viena arba kartu su kitomis savivaldybėmis), kurios teiktų profesinio orientavimo paslaugas mokiniams ir nesimokantiems asmenims (iki 21 metų), arba teisės aktų nustatyta tvarka perka šias paslaugas, jei tai tikslinga siekiant tinkamai organizuoti profesinio orientavimo paslaugas;

10.7. užtikrina, kad būtų sudarytos sąlygos Įgaliotos institucijos karjeros specialistams veikti savivaldybės mokyklose.

11. Švietimo ir mokslo ministerija švietimo srityje prižiūri profesinio orientavimo kokybę, Aprašo įgyvendinimą, organizuoja ir vykdo profesinio orientavimo proceso, rezultatų ir kitų aspektų stebėseną ir remdamasi jos rezultatais nustato ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugų teikimo prioritetines kryptis, vykdo kitas susijusias švietimo priežiūros veiklas.

12. Mokykloms, Įgaliotai institucijai, savivaldybių vykdomosioms institucijoms ir kitoms institucijoms teikiant ir organizuojant profesinio orientavimo paslaugas talkina socialiniai partneriai, kurie:

12.1. organizuoja profesinio orientavimo renginius;

12.2. dalyvauja rengiant profesinio orientavimo metodines ir informacines priemones;

12.3. informuoja darbdavius ir darbuotojus apie galimybes naudotis profesinio orientavimo paslaugomis;

12.4. vykdo kitas su profesiniu orientavimu susijusias veiklas.

_____